

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

**Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України**

**НАПИСАННЯ КОНТРОЛЬНИХ
РОБІТ ІЗ ПРЕДМЕТА
“УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА ЛІТЕРАТУРА”**

**Методичні рекомендації
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I-II рівнів акредитації**

**Спеціальність “Народна художня творчість”
(заочна форма навчання)**

Київ – 2006

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ
Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

**НАПИСАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ІЗ ПРЕДМЕТА
“УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА ЛІТЕРАТУРА”**

Методичні рекомендації
для вищих навчальних закладів
культури і мистецтв I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Народна художня творчість”
(заочна форма навчання)

Київ 2006

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру
навчальних закладів культури і мистецтв України

НАПИСАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ З ПРЕДМЕТА
“УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА ЛІТЕРАТУРА”

Методичні рекомендації

для вищих навчальних закладів культури і мистецтв

I–II рівнів акредитації. – Київ: “Фірма “ІНКОС”, 2006. – 36 ст.

Укладач **Л. А. Макарова** – викладач Ніжинського училища культури і мистецтв ім. М. Заньковецької

Рецензенти: **Г. Я. Савенко** – заступник директора з навчальної роботи ОКЗ “Лозівське училище культури і мистецтв”

Н. І. Бойчук – викладач Гадяцького училища культури ім. І. П. Котляревського

Відповідальний
за випуск **Т. Ф. Стронько**

Редактор **Л. М. Трачук**

© Макарова Л. А., 2006

© Державний методичний центр
навчальних закладів культури і
мистецтв України, 2006

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основна мета контрольної роботи – виявити знання з жанрових особливостей української народної пісенної творчості, розкрити їх характерні засоби музичної виразності в залежності від змісту, обрядовості, історико-етнографічних умов виникнення, а також практично проаналізувати музичну мову на зразках народних пісень.

Така форма контролю, як письмова комплексна контрольна робота, виявляє знання студентів із дисципліни “Народна музична творчість” як однієї з провідних фахових дисциплін і направлена на вивчення розвитку української народної традиційної пісенної культури в поєднанні з історією, тематикою та музичним аналізом пісні.

Складається контрольна робота з 14-ти, варіантів по три питання в кожному.

Перше питання направлено на розкриття історичних умов виникнення народних пісень, різних за жанром.

Друге питання – це характеристика музичної мови та особливих засобів музичної виразності різних жанрів народних пісень.

Третє питання практичне, яке пов’язано з музичним аналізом прикладів пісень.

Контрольна робота оцінюється за чотирибальною системою: “2”, “3”, “4”, “5”.

Відповіді на питання оцінюються за наступними критеріями:

П’ять (відмінно) – високий рівень навчальних досягнень, коли студент володіє музичним матеріалом у межах програми, вміє використовувати набуті знання в нових музичних завданнях, демонструє знання спеціальної музичної термінології, вільно орієнтується в музичних засобах виразності пісень різних за жанром в залежності від змісту та обрядовості, вміє систематизувати, узагальнювати, аналізувати набуті знання, самостійно ілюструвати вид народної пісні.

Чотири (добре) – достатній рівень навчальних занять, коли студент виявляє глибоке засвоєння тематичного музичного матеріалу, але допускає неточності у використанні спеціальної музичної термінології, які потребують зауваження чи корегування; трапляються поодинокі недоліки у формуванні його думок щодо визначення жанру народної пісні, він не завжди самостійно систематизує та узагальнює музичні засоби виразності, неточно ілюструє приклади народних пісень.

Три (задовільно) – посередній рівень навчальних досягнень, коли студент володіє навичками й уміннями, що дає змогу проаналізувати окремі засоби виразності народної пісні, які мають конкретну словесно-понятійну основу, але його розповідь потребує уточнень і додаткових запитань; він не завжди вміє інтерпретувати жанрові особливості народної пісні, виявляє недостатнє знання спеціальної музичної термінології, словникового запасу та прикладів народних пісень.

Два (незадовільно) – початковий рівень навчальних знань, коли студент володіє незначною частиною тематичного матеріалу, має слабо сформований рівень сприйняття народних пісень, їх жанрових особливостей, слабо орієнтується у засобах музичної виразності, застосовує обмежений термінологічний та словниковий запас, не може навести прикладів народних пісень.

АНОТАЦІЯ

Курс української музичної літератури в училищах культури і мистецтв вивчається безпо середньо після курсу світової музичної літератури, коли студенти вже мають поняття про жанр форму, основні засоби музичної виразності. Основні завдання курсу базуються на зразках українського професійного музичного мистецтва.

Курс із дисципліни “Українська музична література” на заочному відділі на базі 11 класі вивчається на протязі 2-х семестрів III (II) року навчання.

На протязі навчання виконується одна контрольна робота, яка є результатом самостійно підготовки студента-заочника.

Контрольна робота складається з 10-ти варіантів, у кожному по три різнохарактерних питання. Серед них загальні теми, які розкривають історичні умови розвитку української культури в різні періоди становлення держави, а також особливості музичної мови і стилю творів композиторів даного періоду.

У питанні “Творчий шлях композитора” увага зосереджується на основних подіях життя композитора, на відмінних рисах творчості і основних жанрах, на особливостях художніх поглядів, на колі типових тем і образів. Наводяться також приклади творів композитора за відповідними жанрами.

Питання відносно розбору музичних творів композиторів займають значне місце в контрольній роботі. При розгляді симфонічної, вокальної, фортепіанної творчості композитора та окремих творів цих жанрів дається коротка інформація про жанр, визначається його місце та значення творчості композитора. Потім дається коротка характеристика даного твору, де розкривається його ідея, зміст, загальна структура, склад виконавчих засобів виразності.

Методика розбору симфонії

1. Знання схеми будови сонатно-симфонічного циклу (кількість частин), побудова сонатного *Allegro*.
2. Знання складу симфонічного оркестру.
3. Побудова вступного розділу на короткому огляді симфонічної творчості композитора:
 - а) значення інструментальної музики у творчості даного композитора, місце в ній жанр симфонії;
 - б) кількість написаних композитором симфоній, особливості програмних симфоній.
4. Ідейно-художня концепція, жанр симфонії.
5. Перше виконання симфонії.
6. Новаторство в симфонічному жанрі в залежності від змісту та задуму композитора.
7. Проблеми програмної симфонії в залежності від українського фольклору (приклад “Українська симфонія” М. М. Калачевського).
8. Детальний розбір кожної частини симфонії з урахуванням контрастності тем і образів.
9. Типові особливості стилю композитора та характерні засоби музичної виразності даної симфонії.

Методика розбору оперного жанру

1. Вступний розділ – значення оперного жанру у творчості композитора, історія створення опери, різні редакції, сценічна доля твору, перше виконання.
2. Жанр опери.

3. Лібрето опери, короткий зміст.
4. Значення увертюри до опери.
5. Розбір опери по діям, її композиційні особливості.
6. Драматургія опери (експозиція, зав'язка, кульмінація, розв'язка).
7. Музична характеристика дійових осіб опери з конкретними засобами виразності.
8. Значення народно-масових сцен в опері.

Методика розбору хорових жанрів

1. Загальна характеристика жанру у вступній частині.
2. Типові відмінні риси даного жанру, зв'язок із національною музикою.
3. Музичний аналіз характерних засобів виразності хорової музики (елементів поліфонії, прийомів багатоголосся).
4. Особливості форми хорового твору (зв'язок із Віденськими класиками).
5. Склад виконання твору.
6. Висновки.

Методика розбору камерних вокальних творів

1. Огляд та значення вокальної творчості композитора у вступній частині.
2. Коло тем і образів у вокальних циклах.
3. Нововведення у порівнянні з попередниками – композиторами вокального жанру.
4. Детальний розбір вокальних творів та вокальних циклів:
 - а) історія створення циклу, його місце і значення;
 - б) вплив пісенної творчості на формування музичного стилю композитора;
 - в) особливості засобів музичної виразності, зокрема типу мелодики (кантилена, декламаційність, речитатив);
 - г) роль партії фортепіано як зображального, картинного фону (наприклад: вокальний збірник "Сонечко" Л. М. Ревуцького);
 - д) роль фортепіанних прелюдій – вступу, постлюдії, заключних частин вокальних творів.
5. Особливості форми вокальних циклів.
6. Загальні особливості музичної мови та висновки.

Методика розбору фортепіанних творів

1. Історія походження інструментального жанру.
2. Місце інструментальної музики у творчості композитора.
3. Музичний аналіз за планом розбору музичних творів:
 - а) авторський текст твору;
 - б) тематика та образний зміст, програмність твору;
 - в) структурні особливості, кількість частин, найпростіші складові музичної форми твору;
 - г) музичний аналіз характерних засобів виразності твору та зв'язок їх із народною музикою.
4. Склад виконання твору.
5. Висновки.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ “УКРАЇНЬСЬКА МУЗИЧНА ЛІТЕРАТУРА”

Варіант № 1

I питання

Д. Д. Бортнянський – представник української музичної культури XVIII ст.

Значення творчості композитора як хорового диригента і музичного педагога. Роки навчання у Глухівській співацькій школі та у Петербурзькій Придворній співацькій капелі. Роки вдосконалення в Італії. Поєднання в творах композитора традицій українського національного хорового мистецтва із західноєвропейським бароко і класицизмом. Продовження традицій циклічного хорового концерту у творчості Д. Д. Бортнянського. Основні жанри творів композитора.

II питання

С. С. Гулак-Артемівський – опера “Запорожець за Дунаєм”.

Історія створення опери. Жанр першої лірико-комедійної опери на Україні початку XIX ст. Використання в опері українського фольклору – пісень та танців. Значення увертюри в опері як характеристики головних дійових осіб. Використання лейтмотивів. Композиція опери. Зміст опери по діям. Значення дуетів та хорових сцен.

III питання

Пісенна творчість О. Білаша, П. Майбороди, А. Кос-Анатольського.

Значення масової пісні на Україні другої половини XX ст. Особливості виконання ліричної масової пісні як популярного жанру. Творчий портрет композиторів О. Білаша, П. Майбороди, А. Кос-Анатольського як представників жанру масової пісні. Музичний аналіз пісень за вибором по плану розбору з анотацією засобів виразності.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. література V кл. ДМШ ст. 27–29. – К.: “Музична Україна”, 1982.
2. С. Лісецький. Укр. муз. література IV кл. ДМШ ст. 57–70. – К.: “Музична Україна”, 1980.
3. А. Я. Щреср-Ткаченко. История укр. музыки ст. 168–180. – М.: “Музична Україна”, 1981.
4. Словник “Митці України”. Українська енциклопедія, 1992.
5. Л. Б. Архімович “Музична культура України” ст. 197–202. – К.: “Мистецтво”, 1964.

Варіант № 2

I питання

Б. М. Лятошинський – характеристика творчості.

Значення творчості композитора як диригента, педагога, народного артиста України, новатора оркестрового письма. Основний жанр творів композитора – інструментальний. Біографія. Музична освіта в Житомирській гімназії та Київській консерваторії. Навчання у класі в композитора Р. Глієра. Роки творчої діяльності на посаді викладача композиції Київської консерваторії. Камерні твори. Творча праця в роки Великої Вітчизняної війни. Молодіжна тематика у творчості композитора в післявоєнний період. Оперні та хорові твори композитора – спадок української класичної музики першої половини XX ст.

II питання

Д. Д. Бортнянський – соната C-dur.

Соната як приклад циклічної форми на Україні початку XVIII ст. Зв'язок із творами сонатно-симфонічного циклу Віденських класиків. Історія створення сонати Д. Д. Бортнянського C-dur. Зміст, головні образи. Музичний аналіз кожної частини сонати. Використання українського фольклору в першій частині; зв'язок з австрійською музикою у другій частині та танцювальністю у формі рондо в третій частині сонати.

III питання

М. В. Лисенко – опера “Тарас Бульба”.

Історія створення, відношення Маріїнського оперного театру до постановки опери М. В. Лисенка. Прем'єра опери. Жанр опери як народно-героїчної музичної драми. Тема, ідея, композиція опери, головні дійові особи. Значення образу народу в увертюрі до опери. Наскрізна побудова лейтмотивів. Музична характеристика головних дійових осіб опери. Зв'язок образу Т. Бульби з героїчними образами історії. Образ матері в опері – приклад жіночої лірики. Використання елементів українського фольклору в опері. Роль хорових сцен.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. література VII кл. ДМШ. ст. 3–7. – К.: “Музична Україна”, 1993.
2. С. Лісецький. Укр. муз. література V кл. ДМШ. ст. 27–29. – К.: “Музична Україна”, 1982.
3. С. Лісецький. Укр. муз. література V кл. ДМШ. ст. 56–71. – К.: “Музична Україна”, 1982.
4. Словник “Митці України”. Українська енциклопедія, 1992.
5. Л. Б. Архімович “Музична культура України” ст. 234–244. – К.: “Мистецтво”, 1964.

Варіант № 3

I питання

В. С. Косенко – характеристика творчості.

Значення творчості композитора як піаніста та педагога. Біографія. Роль Варшавської та Петроградської консерваторій в музичній освіті. Створення концертного тріо з метою пропаганди музичного мистецтва. Творча співдружність із відомими співаками України. Косенко В. С. – професор Київської консерваторії. Творча діяльність композитора. Особливості музичної мови творів. Основні твори за жанрами: збірки фортепіанних п'єс, оркестрові твори та романси, концерт для фортепіано з оркестром.

II питання

М. М. Калачевський – “Українська симфонія”.

Історія створення симфонії, перше її виконання. Використання українського фольклору (пісень та танців) у кожній частині симфонії. Традиційність музичної форми, зв'язок із симфонічними творами Віденських класиків. Значення теми вступу як епіграфу до симфонії та зв'язку з першою частиною. Особливість виконання третьої частини у стилі українського романсу. Фінал – як стихія українського народного свята. Жанр побутової симфонії. Значення симфонії М. М. Калачевського в українському мистецтві XVIII століття.

III питання

Л. М. Ревуцький – збірник “Сонечко”.

Значення збірників обробок народних пісень у творчості композитора. Пісні для голосу з фортепіано. Історія створення збірника “Сонечко”. Побудова пісень у збірнику за їх жанровою

приналежністю: веснянки, ліричні, танцювальні, колискові, ігрові. Майстерність і картинність партії фортепіано. Музичний аналіз пісень “Вийди, вийди, сонечко”, “Іде, іде дід”, “Котику сіренький”, “Благослови, мати”. Значення збірника “Сонечко” як продовження традицій форми сюїти в українській музиці середини ХХ століття.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. література VI кл. ДМШ ст. 77–92. – К.: “Музична Україна”, 1991.
2. С. Лісецький. Укр. муз. література V кл. ДМШ ст. 33–38. – К.: “Музична Україна”, 1982.
3. С. Лісецький. Українська музична література VI кл. ДМШ ст. 54–77. – К.: “Музична Україна”, 1991.
4. Словник “Митці України”. Українська енциклопедія, 1992.
5. Л. Б. Архімович “Музична культура України” ст. 300–305. – К.: “Мистецтво”, 1964.

Варіант № 4

I питання

С. П. Людкевич – характеристика творчості.

Значення творчості композитора як музикознавця, фольклориста, педагога, представника музичної культури Західної України. Заслуги композитора перед Батьківщиною за багаторічну діяльність. Біографія. Наукова діяльність у Львівському музично-драматичному інституті. Перші композиторські спроби. Багаточастинні кантати на вірші Т. Г. Шевченка та І. Франка. Інструментальні твори та одночастинні симфонічні композиції. Особливості стилю та музичної мови творів композитора. Педагогічна діяльність на кафедрі фольклористики у Львівській консерваторії. Учні композитора.

II питання

М. В. Лисенко – опера “Наталка-Полтавка”.

Історія створення. Значення творчості І. Котляревського у творчому доробку М. В. Лисенка. Заслуга композитора у створенні національної опери, зокрема в чудовій обробці народних пісень, які є високохудожніми творами. Клавір опери. Композиція, зміст, дійові особи. Значення різних жанрів народних пісень у музичній характеристиці дійових осіб: образ Возного – кант “Всякому городу нрав і права”; образ Виборного – жартівливі пісні “Дід рудий”, “Ой під вишнею”; образ Петра – лірична пісня “Сонце низенько”; образ Оксани – пісня “Віють вітри” в дусі українського романсу.

Значення опери в сучасній музичній культурі, де втілена висока народна мораль.

III питання

Українська музична культура середини ХХ ст.

Історичні умови розвитку культури цього періоду, які пов’язані з глибоким вивченням доробку композиторів як вітчизняних, так і зарубіжних. Когорта молодих композиторів України 60-х років ХХ ст. Багатожанровість творів та новаторство музичної мови. Тематизм симфонічних творів. Поєднання строгої музичної форми І. Баха з неваціями музичної форми ХХ ст. у творчості композитора М. Скорика. Композитори, представники кантатно-ораторіального жанру – Є. Станкович, Л. Дичко, І. Карабиць. Різноманітність стилів камерно-інструментальної музики в мініатюрах та сольних піснях, сонатах, тріо, квартетах композиторів Я. Верещагіна і О. Костіна.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. література VI кл. ДМШ ст. 92–103. – К.: “Музична Україна”, 1991.
2. С. Лісецький. Укр. муз. література VII кл. ДМШ ст. 46–48. – К.: “Музична Україна”, 1993.
3. А. Я. Шреср-Ткаченко. История украинской музыки ст. 88–89. – М.: “Музична Україна”, 1981.

Варіант № 5

I питання

Л. М. Ревуцький – характеристика творчості.

Значення творчості композитора як педагога і музично-громадського діяча. Заслуги перед Батьківщиною. Біографія. Композитор Чернігівщини. Заняття з М. В. Лисенко у Київській музично-драматичній школі та формування в цей період майбутнього професіоналізму. Перші композиційні спроби. Навчається в Київській консерваторії, пізніше її професор. Л. М. Ревуцький – голова спілки правління композиторів України. Творча праця композитора – зв’язок з українським фольклором. Твори за жанрами. Особливості музичної мови творів композитора Л. М. Ревуцького.

II питання

К. Ф. Данькевич – опера “Богдан Хмельницький”.

Історія створення опери як яскравого явища в українській театральній музиці 40–50-х років ХХ ст. Прем’єра опери. Дві редакції, клавір опери. Жанр опери – народно-героїчна музична драма. Зміст опери. Композиція, дійові особи. Розбір опери по діям. Музична характеристика головних образів опери – Богдана Хмельницького як гетьмана, якій несе відповідальність за майбутню долю українського народу; полковників Богуна і Кривоноса, дяка Гаврила з його народністю і простодушністю. Значення масових хорових сцен у музичній характеристиці образу народу.

III питання

М. Д. Леонтович – обробки українських народних пісень.

Основний жанр у творчості композитора – обробки народних пісень для хору *a cappella*. Різноманітність тем, коло образів, різножанровість обробок. Збірки обробок народних пісень. Особливості музичної мови, зв’язок із хоровою поліфонією та народним підголосковим багатоголоссям, фактурним та ладовим багатством. Орієнтація на кращі здобутки вітчизняної хорової музики, зокрема Д. Бортнянського. Копітка робота над першоджерелами пісень. Приклади та музичний аналіз найкращих обробок “Щедрик”, “Дударик”, “Пряля” за планом розбору музичних творів.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. література VI кл. ДМШ ст. 54–77. – К.: “Музична Україна”, 1991.
2. С. Лісецький. Укр. муз. література VII кл. ДМШ ст. 15–27. – К.: “Музична Україна”, 1993.
3. С. Лісецький. Укр. муз. література VI кл. ДМШ ст. 33–52. – К.: “Музична Україна”, 1991.
4. Словник “Митці України”. Українська енциклопедія, 1992.
5. Л. Б. Архімович “Музична культура України” ст. 300–305. – К.: “Мистецтво”, 1964.

Варіант № 6

I питання

Г. С. Сковорода – характеристика творчості. Пісні-романси Г. С. Сковороди.

Багатогранність таланту. Біографія композитора. Музична освіта. Роки подорожей. Г. Сковорода – автор культових творів та світських кантів. Поетична мова збірки “Сад божественних

пісень”. Г. Сковорода – викладач Харківського колегіуму. Мандрівний спосіб життя філософа-просвітителя. Музична спадщина композитора. Особливості засобів виразності на прикладах кантів “Всякому городу нрав и права” та “Стоїть явір над горою”.

II питання

Музична культура України в роки Великої Вітчизняної війни.

Значення концертних бригад у тилу і на фронті. Евакуація музичних колективів та Київської консерваторії. Використання українськими композиторами у своїх творах фольклору інших народів. Значення українського народного хору ім. Г. Верьовки для збереження національної культури. Пісенний жанр у роки війни, його різновиди: пісні-заклики, пісні-романси, пісні-сатири. Жанр симфонічної та камерно-інструментальної музики.

III питання

Л. В. Дичко – кантата “Чотири пори року”.

Жанр кантати у творчості Л. Дичко, коло образів. Історія створення кантати. Склад виконання. Використання календарно-обрядової пісенності найдавніших часів. Музичний аналіз кожної частини.

Перша частина – народні веснянки з характерною хороводністю, повторами фраз та терцювістю виконання мелодій.

Друга частина – образи літньої стради, де використані тексти народної поезії.

Третя частина – осінні обжинкові пісні з характерним підголосковим складом виконання.

Четверта частина – народна сцена щедрування з особливими прийомами партерного співу.

Місце кантати в концертному репертуарі.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. література V кл. ДМШ ст. 7–15. – К.: “Музична Україна”, 1982.
2. С. Лісецький. Укр. муз. література VII кл. ДМШ ст. 65–67. – К.: “Музична Україна”, 1993.
3. А. Я. Шресер-Ткаченко. История укр. музыки ст. 160–167. – М.: “Музична Україна”, 1981.
4. Словник “Митці України”. Українська енциклопедія, 1992.
5. О. Я. Шресер-Ткаченко “Історія української музики” ст. 133–142. – К.: “Музична Україна”, 1980.

Варіант № 7

I питання

Світська хорова музика. Канти.

Жанри світського музичного побуту. Історія створення кантів. Склад виконання, елементи церковного хорового співу в кантах. Зв’язок із пісенною віршованою поезією. Коло образів. Використання кантів у театральних виставах. Музичний аналіз засобів виразності на прикладах кантів “Щиголь тугу маєт” та “Радуйся, радость твою воспіваю”. Значення кантів у розвитку професійної музичної культури на Україні початку XVIII ст.

II питання

М. М. Скорик – характеристика творчості.

Значення композитора як педагога та музикознавця. Композитор-новатор ХХ ст. з високим професіоналізмом та нетрадиційними формами музичного мислення. Біографія. Музична освіта. Аспірант Московської консерваторії, де захистив дисертацію “Ладові особливості гармонії

С. С. Прокоф'єва". Основний жанр творів композитора – інструментальний. Приклади творів. Творча діяльність на посаді професора Київської консерваторії. Особливості музичної мови творів композитора, які пов'язані з сучасними засобами виразності – поліладовістю, політональністю, остинатністю, елементами сонористики, алеаторики та неофольклорним і неокласичним стилями музичного мистецтва. Прикладом є концерт для скрипки з оркестром. Заслуги композитора перед Україною.

III питання

М. Д. Леонтович – опера “На русалчин Великдень”.

Історія створення опери. Перше її виконання. Короткий зміст. Жанр опери – лірико-фантастичний. Тема, ідея. Особливості композиції – декілька сцен-блоків. Музичний аналіз засобів виразності на прикладах сцен з опери: квартету русалок та хорових номерів, аріозо русалки та сольного номеру Козака. Значення хору лісових страхіть як фону, на якому розвивається дія опери. Значення опери в розвитку музичної культури на Україні початку ХХ ст.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. література V кл. ДМШ ст. 4–7. – К.: “Музична Україна”, 1982.
2. С. Лісецький. Укр. муз. література VII кл. ДМШ ст. 48–54. – К.: “Музична Україна”, 1993.
3. С. Лісецький. Укр. муз. література VI кл. ДМШ ст. 47–52. – К.: “Музична Україна”, 1991.
4. Словник “Митці України”. Українська енциклопедія, 1992.
5. О. Я. Шреєр-Ткаченко “Історія української музики” ст. 81–88. – К.: “Музична Україна”, 1980.

Варіант № 8

I питання

І. Ф. Карабиць – характеристика творчості.

Значення як представника вокально-інструментального жанру на Україні ХХ ст. Біографія. Початкова музична освіта та Київська консерваторія. Різноманітність жанрів інструментальної музики. Особливості музичної мови на прикладі концерту “Сад божественних пісень”. Склад виконання концерту. Переосмислення жанрово-стильових елементів вітчизняної музики ХVIII ст., використання жанру хорового концерту в поєднанні з сучасними інтонаційними можливостями засобів виразності. Камерні жанри у творах композитора.

II питання

Солоспіви Я. С. Степового.

Зв'язок тематики вокальних творів Я. С. Степового з емоційною поезією Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українки, І. Міхневича, М. Чернявського, О. Олесья.

Інтонаційні джерела солоспівів – українські ліричні пісні, плачі та думи.

Багатство образів солоспівів у поєднанні з жанровими особливостями та засобами виразності фортепіанної гри.

Тема кохання відображена в душевних переживаннях, насиченості образів. Ліричні музичні пейзажі – у баркарольних ритмах. Громадянська тематика відображена в декламаційності, модуляційній палітрі.

Жанр романтизованої поеми в солоспіві “Степ” – як алегорія могутньої народної сили.

У вокальному циклі “Барвінки” – зразки елегійної лірики.

У циклі “Пісні настрою” – мелодизована фактура як прагнення до щастя.

У солоспівах Я. С. Степового – професійне поєднання музики і слова, поезії та пісні.
Музичний аналіз солоспівів за вибором.

III питання

Симфонія невідомого автора – *g-moll*.

Історія створення. Перше виконання. Традиції Віденських класиків у симфонічній музиці українських композиторів XVIII ст. Зв'язок симфонії *g-moll* з народною українською мелодикою. Тематизм, коло образів.

Будова I частини симфонії з традиційними розділами – експозиція, розробка та реприза.

II частина симфонії в жанрі українського романсу. Особливості неповного складу оркестру.

III частина – менует – у західноєвропейському стилі. Особливості середньої частини – тріо.

IV частина – фінал – молодіжний танець “Козачок”. Характерні засоби музичної виразності.

Значення симфонії в розвитку вітчизняної культури кінця XVIII ст.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. література VII кл. ДМШ ст. 82 –86. – К.: “Музична Україна”, 1993.
2. С. Лісецький. Укр. муз. література V кл. ДМШ ст. 1–4. – К.: “Музична Україна”, 1982.
3. С. Лісецький. Укр. муз. література IV кл. ДМШ ст. 72–77. – К.: “Музична Україна”, 1980.
4. М. М. Гордійчук “Історія української музики” т. 3 ст. 221–225. – К.: “Наукова думка”, 1990.

Варіант № 9

I питання

К. Г. Стеценко – характеристика творчості.

Значення творчості як композитора, хорового диригента, музично-громадського діяча. Біографія, роки навчання, знайомство з М. В. Лисенком. Роки вигнання і сан священника. Участь в організації музичного життя м. Києва. Створення кобзарської школи та мандрівної хорової капели. Основний жанр творів композитора – вокально-інструментальний. Значення кантати та опери у творчості К. Г. Стеценка. Різноманітність жанрів хорової музики – обробок народних пісень та літургій.

II питання

Музична культура України XV–XVIII ст.

Історичні умови розвитку професійної музичної культури XV ст. в умовах боротьби українського народу за свою незалежність. Значення організації братств – у боротьбі інтелігенції за православні традиції українського мистецтва. Роль музики в братських школах. Реформа церковної музики XVI ст., яка пов'язана з розвитком багатоголосного хорового співу. Значення партесного концерту, його характерні засоби виразності та особливості складу виконання. Багатожанровість партесних концертів, їх професіоналізм.

М. П. Ділецький як видатний автор партесних творів та фундаментальної музично-теоретичної праці “Грамматика музикальна”, що було прикладом становлення прогресивної музичної естетики на Україні XVII ст.

III питання

Є. Станкович – триптих “На Верховині”.

Основна тема творів композитора – це становлення особистості в сучасному житті. Використання фольклорних джерел у поєднанні з професіоналізмом. Нові пошуки засобів музичної виразності, нового стилю – неофольклоризму. Опора на композиційні засоби виразності – соно-

ристику та алеаторику. Музичний аналіз засобів виразності на прикладі триптиху для скрипки з фортепіано “На Верховині”. Історія створення триптиху. Особливості композиції. Багатство засобів виразності імпровізаційного розвитку. Використання жанрів народних пісень: коліско-вих, плачів, веснянок, щедрівок, коломийок, мотивів “Троїстих музик”. Різноманітність ритмів гуцульського фольклору.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. література VI кл. ДМШ ст. 33–52. – К.: “Музична Україна”, 1991.
2. С. Лісецький. Укр. муз. література V кл. ДМШ ст. 27–29. – К.: “Музична Україна”, 1982.
3. С. Лісецький. Укр. муз. література VII кл. ДМШ ст. 60–62. – К.: “Музична Україна”, 1993.
4. Словник “Митці України”. Українська енциклопедія, 1992.
5. Л. Б. Архімович “Музична культура України” ст. 288–294. – К.: “Мистецтво”, 1964.

Варіант № 10

I питання

М. В. Лисенко – характеристика творчості.

Значення композитора як засновника української класичної музики, піаніста, диригента, педагога, музично-громадського діяча. Біографія. Початкова музична освіта у приватних пансіонатах Києва та Харкова. Київський університет. Перші обробки українських народних пісень для студентського хору. Лейпцігська та Петербурзька консерваторії. Жанри музичних творів. Роль поезії Т. Г. Шевченка у творчості М. В. Лисенка. Концертна діяльність. Фортепіанні твори М. Лисенка. Композитор – засновник музично-драматичної школи в Києві. Оперні твори, вокальна та хорова творчість композитора. М. В. Лисенко – автор фольклорних наукових праць. Ім’я М. В. Лисенка в сучасному житті музичної культури України.

II питання

Хорові концерти М. Березовського та А. Веделя.

Провідна роль жанру хорового концерту на Україні кінця XVIII ст. Творчий портрет композиторів, представників хорового концерту М. Березовського та А. Веделя. Особливості музичної мови творів композиторів – поєднання досягнень вітчизняної та західноєвропейської музичної культури. Прикладом є концерт “Не отвержи меня во время старости” М. Березовського. Зв’язок форми концерту з формою симфонії Віденських класиків. Використання в концерті елементів старовинного церковного стилю – поліфонії з елементами імітації та фуги. Народно-пісенна основа концерту А. Веделя “Доколе, Господи, забудеши мя”. Професіоналізм хорових концертів на Україні XVIII ст.

III питання

Пісенна та хорова творчість Г. Г. Верьовки. Значення композитора як хорового диригента, педагога, народного артиста України. Біографія. Роки навчання у Київському музично-драматичному інституті. Г. Верьовка – керівник самодіяльних робітничих хорів, його викладацька діяльність як професора Київської консерваторії. Г. Верьовка – засновник українського народного хору. Творча діяльність композитора. Вокальні жанри у творчості Г. Верьовки. Особливості засобів виразності, які пов’язані з фольклорними та масово-пісненими традиціями. Зв’язок із народно-підголосковою фактурою в пісні “Ой чого ти, земле, молодіти стала”, з народними частівками в пісні “Шахтарочка”, з метро-ритмічною перемінністю в хоровій обробці народної пісні “І в вас, і в нас”.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. література V кл. ДМШ ст. 33–42. – К.: “Музична Україна”, 1982.
2. С. Лісецький. Укр. муз. література V кл. ДМШ ст. 16–27. – К.: “Музична Україна”, 1982.
3. Словник “Митці України”. Українська енциклопедія, 1992.
4. М. М. Гордійчук. “Історія української музики” т. I ст. 194–211. – К.: “Наукова думка”, 1989.
5. Л. Б. Архімович. “Музична культура України” ст. 223–226. – К.: “Мистецтво”, 1964.

ТВОРИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ПРОСЛУХОВУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ЗАСОБІВ МУЗИЧНОЇ ВИРАЗНОСТІ

Варіант № 1

II питання: С. С. Гулак-Артемівський – опера “Запорожець за Дунаєм”.
Увертюра до опери.
Пісня І. Карася “Ой щось дуже загулявся...”,
Дует Одарки і Карася “Звідкіля це ти узявся”,
Романс Оксани “Місяцю ясний”,
Дует Оксани і Андрія “От з тобою я ізнову...”,
Танець “Козачок”.

III питання: Пісні:
О. Білаш “Ясени”, “Два кольори”.
П. Майборода “Київський вальс”.
А. Кос-Анатольський “Солов’їний романс”, “Ой ти, дівчино, з горіха зерня”.

Варіант № 2

II питання: Д. Бортнянський – Соната *C-dur* – три частини.

III питання: М. В. Лисенко – опера “Тарас Бульба”.
Увертюра до опери,
Пісня Тараса “Гей, літа орел”,
Речитатив Тараса “Коли ж подужаний літами”,
Пісня Кобзаря “Ой кряче ворон”,
Аріозо Насті “Душа тремтить”,
Хор “Слава нашим господарям”.

Варіант № 3

II питання: М. Калачевський – “Українська симфонія” – чотири частини.

III питання: Л. М. Ревуцький – збірник “Сонечко”.
Пісні: “Вийди, вийди, сонечко”,
“Іде, іде дід”, “Іде коза рогата”,
“Подоляночка”, “Ой дзвони дзвонять”.

Варіант № 4

- II питання:** М. В. Лисенко – опера “Наталка-Полтавка”.
Кант “Всякому городу нрав і права”.
Пісні: “Дід рудий”, “Ой під вишнею”, “Сонце низенько”,
“Віють вітри”, “А я дівчина Полтавка”.

Варіант № 5

- II питання:** К. Ф. Данькевич – опера “Богдан Хмельницький”
Арія Б. Хмельницького – “Так, то правда”,
Монолог Богдана “Небо беззоряне”,
Пісня дяка “Як засядем, браття”,
Хорові номери “Чорний крук у полі кряче”,
“Ой не радійте, панове-магнати”.
- III питання:** М. Д. Леонтович – обробки народних пісень:
“Щедрик”, “Дударик”, “Пряля”, “Над річкою бережком”.

Варіант № 6

- I питання:** Г. С. Сковорода – пісні-романси:
“Стоїть явір над горою”,
“Кожному городу нрав і права”,
“Ой ти, пташко жолтобоко”.
- III питання:** Л. В. Дичко – кантата “Чотири пори року” – чотири частини.

Варіант № 7

- I питання:** Поняття про жанр канту.
Канти:
“Щиголь тугу маєш”,
“Ой під вишнею”,
“Радуйся, радість твою воспіваю”.
- III питання:** М. Д. Леонтович – опера “На русалчин Великдень” – Квартет русалок
“Іскристе проміння ловить у долоні”,
Хор русалок “Ой гори, ой світи, місяченьку”,
Аріозо Русалки “Я на світі жила сиротою”,
Хор русалок “Хай іде, насува чорна хмара”.

Варіант № 8

- II питання:** Солоспіву Я. Степового “Утоптала стежечку”, “Степ”.
III питання: Симфонія невідомого автора – чотири частини.

Варіант № 9

III питання: Є. Станкович – триптих “На Верховині”.
I-а “Колискова”.

Варіант № 10

II питання: Хорові концерти:
М. Березовський “Не отвержи мене” – fuga;
А. Ведель – “Доколе, Господи, забудеши мя”.

III питання: Творчість Г. Верьовки
Пісні:
“Ой чого ти, земле”,
“Шахтарочка”,
Обробка народної пісні “І в вас, і в нас”.

Варіант № 4

1. С. Ф. Людкевич – характеристика творчості.
2. М. В. Лисенко – опера “Наталка Полтавка” – муз. аналіз головних дійових осіб.
3. Українська музична культура середини ХХ ст.

Література:

1. С. Лісецький. Укр. муз. л-ра VI кл. ДМШ ст. 92–103. – К.: “Музична Україна”, 1991.
2. А. Я. Шреєр-Ткаченко. История укр. музыки ст. 30–34. – М.: “Музична Україна”, 1981.
3. С. Лісецький. Українська музична література ДМШ ст. 59–70. – К.: “Музична Україна”. 1991.
4. Словник “Митці України”.

Варіант № 5

1. Л. М. Ревуцький – характеристика творчості.
2. К. Данькевич – опера “Богдан Хмельницький” – музичний аналіз окремих номерів з опери.
3. М. Д. Леонтович – обробки українських народних пісень.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. літ-ра VI кл. ДМШ ст. 54–77. – К.: “Музична Україна”, 1991.
2. С. Лісецький. Укр. муз. літ-ра VII кл. ДМШ ст. 15–27. – К.: “Музична Україна”, 1993.
3. С. Лісецький. Укр. муз. літ-ра VI кл. ДМШ ст. 33–52. – К.: “Музична Україна”, 1991.
4. Словник. “Митці України”.
5. Л. Б. Архімович. “Музична культура України” ст. 300–305. – К.: “Мистецтво”, 1964.

Варіант № 6

1. Г. С. Сковорода – характеристика творчості. Пісні-романси Г. Сковороди.
2. Музична культура України в роки Великої вітчизняної війни.
3. Леся Дичко – кантата “Чотири пори року” – муз. аналіз.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. літ-ра V кл. ДМШ ст. 7–15. – К.: “Музична Україна”, 1982.
2. А. Я. Шресер-Ткаченко. Історія укр. музики ст. 160–167. – М.: 1981.
3. С. Лісецький. Укр. муз. літ-ра VII кл. ДМШ ст. 65–67. – К.: “Музична Україна”, 1993.
4. Словник “Митці України”.
5. О. Я. Шресер-Ткаченко. “Історія української музики” ст. 133–142. – К.: “Музична Україна”, 1980.

Варіант № 7

1. Світська хорова музика. Канти.
2. М. М. Скорик – характеристика творчості.
3. М. Д. Леонтович – опера “На русалчин Великдень”.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. літ-ра V кл. ДМШ ст. 4–7. – К.: “Музична Україна”, 1982.
2. С. Лісецький. Укр. муз. літ-ра VII кл. ДМШ ст. 34–40. – К.: “Музична Україна”, 1993.
3. С. Лісецький. Укр. муз. літ-ра VI кл. ДМШ ст. 3–17. – К.: “Музична Україна”, 1993.
4. Словник “Митці України”.
5. О. Я. Шресер-Ткаченко. “Історія української музики” ст. 81–88. – К.: “Музична Україна”, 1980.

Варіант № 8

1. Д. Карабиць – характеристика творчості
2. Солоспів Я. С. Степового.
3. Симфонія невідомого автора – муз. аналіз кожної частини.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. літ-ра VII кл. ДМШ ст. 82–86. – К.: “Музична Україна”, 1993.
2. С. Лісецький. Укр. муз. літ-ра V кл. ДМШ ст. 1–4. – К.: “Музична Україна”, 1982.
3. С. Лісецький. Укр. муз. літ-ра IV кл. ДМШ ст. 72–77. – К.: “Музична Україна”, 1980.
4. М. М. Гордійчук. “Історія української музики” т. 3 ст. 221–225. – К.: “Наукова думка”, 1990
5. О. Я. Шресер-Ткаченко. “Історія української музики” ст. 171–176. – К.: “Музична Україна”, 1980.

Варіант № 9

1. К. Г. Стеценко – характеристика творчості.
2. Музична культура України XV–XVIII ст.
3. Є. Станкович – триптих “На верховині”.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. літ-ра VI кл. ДМШ ст. 3–20. – К.: “Музична Україна”, 1991.
2. С. Лісецький. Укр. муз. літ-ра V кл. ДМШ ст. 27–29. – К.: “Музична Україна”, 1982.
3. С. Лісецький. Укр. муз. літ-ра VII кл. ДМШ ст. 60. – К.: “Музична Україна”, 1993.
4. Словник “Митці України”.
5. Л. Б. Архімович “Музична культура України” ст. 288–294. – К.: “Мистецтво”, 1964.

Варіант № 10

1. М. В. Лисенко – характеристика творчості
2. Хорові концерти Д. Березовського та А. Веделя.
3. Пісенна та хорова творчість Г. Г. Верьовки.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. літ-ра V кл. ДМШ ст. 33–42. – К.: “Музична Україна”, 1982.
2. С. Лісецький. Укр. муз. літ-ра V кл. ДМШ ст. 33–42. – К.: “Музична Україна”, 1982.
3. Словник “Митці України”.
4. М. М. Гордійчук. “Історія української музики” ст. 194–211. – К.: “Наукова думка”, 1989.
5. Л. Б. Архімович. “Музична культура України” ст. 223–226. – К.: “Мистецтво”, 1964.

ТЕМАТИКА

**контрольних робіт із дисципліни
“Українська музична література”
для студентів заочної форми навчання**

Варіант № 1

1. Д. Д. Бортнянський – представник української музичної культури XVIII ст.
2. С. С. Гулак-Артемівський – опера “Запорожець за Дунаєм”.
3. Пісенна творчість О. Білаша, П. Майбороди, А. Кос-Анатольського.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. література V кл. ДМШ ст. 27–29. – К.: “Музична Україна”, 1982.
2. С. Лісецький. Укр. муз. література IV кл. ДМШ ст. 57–70. – К.: “Музична Україна”, 1980.
3. А. Я. Щреєр-Ткаченко. История укр. музики ст. 168–180. – М.: “Музична Україна”, 1981.
4. Словник “Митці України”. Українська енциклопедія, 1992.
5. Л. Б. Архімович. “Музична культура України” ст. 197–202. – К.: “Мистецтво”, 1964.

Варіант № 2

1. Б. М. Лятошинський – характеристика творчості.
2. Д. Д. Бортнянський – соната *C-dur*.
3. М. В. Лисенко – опера “Тарас Бульба”.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. література VII кл. ДМШ ст. 3–7. – К.: “Музична Україна”, 1993.
2. С. Лісецький. Укр. муз. література V кл. ДМШ ст. 27–29. – К.: “Музична Україна”, 1982.
3. С. Лісецький. Укр. муз. література V кл. ДМШ ст. 56–71. – К.: “Музична Україна”, 1982.
4. Словник “Митці України”. Українська енциклопедія, 1992.
5. Л. Б. Архімович. “Музична культура України” ст. 234–244. – К.: “Мистецтво”, 1964.

Варіант № 3

1. В. С. Косенко – характеристика творчості.
2. М. М. Калачевський – “Українська симфонія”.
3. Л. М. Ревуцький – збірник “Сонечко”.

Література

1. С. Лісецький. Укр. муз. література VI кл. ДМШ ст. 77–92. К.: “Музична Україна”, 1991.
2. С. Лісецький. Укр. муз. література V кл. ДМШ ст. 33–38. К.: “Музична Україна”, 1982.
3. С. Лісецький. Укр. муз. література VI кл. ДМШ ст. 54–77. К.: “Музична Україна”, 1991.
4. Словник “Митці України”. Українська енциклопедія, 1992.

Додаткова література

1. *Архімович Л., Гордійчук М., Лисенко М. В.* Життя і творчість. – К., 1963.
2. *Бас Л.* Розповіді про композиторів. Випуск I–V. – К.: “Музична Україна”, 1979–1980.
3. *Булат Т. Я.* Степовий. – К., 1980.
4. *Волинський Й.* Анатолій Йосипович Кос-Анатольський. – К., 1965.
5. *Гордійчук М., Л. Дичко.* – К., 1978.
6. *Дзюбіна Є. А.* Українська музична література ч. I–II. – Тернопіль: Астон, 2000.
7. *Дяченко В. М. Д. Леонтович.* – К., 1969.
8. *Кияновська Л.* Українська музична культура. – Тернопіль: Астон, 2000.
9. *Корній Л.* Історія Української музики, ч. I–II, Київ, Харків, Нью-Йорк, вид-ство М. П. Коць, 1996.
10. *Історія української музики: в 6-и т.* – К., 1989.
11. *Лісецький С., Стеценко К.* З серії “Творчі портрети композиторів”. – К., 1984.
12. *Михайлов М., К. Данькевич.* – К., 1974.
13. *Немирович І., Білаш О.* З серії “Творчі портрети композиторів”. – К., 1979.
14. *Федотов Є., Стеценко К. Г.* – педагог. – К., 1977.

ЗРАЗКОВА ВІДПОВІДЬ НА ВАРІАНТ КОМПЛЕКСНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ “НАРОДНА МУЗИЧНА ТВОРЧІСТЬ”

Варіант № 6

1. Розкрити історичні умови виникнення жанру думи як прикладу українського епосу.

Дума, як жанр пісні, відноситься до необрядового фольклору, про який згадувалося ще в Київській Русі. Дума – приклад епосу, у якому в оповідальній формі розповідалося про події старовини, але з елементами вигадки. Епос – у перекладі з грецької мови означає “розповідь”. До епічних жанрів українського фольклору відносяться балади, історичні пісні, новели. Дума – це вокально-інструментальний жанр, який виник у XVI ст., де поєднувалися моменти історії, трагедійності та героїки. Виконувалися думи бандуристами, кобзарями, лірниками, тамбурашами в супроводі музичних інструментів. Часто ці пісні виконувалися стариками-сліпцями, для яких виконання дум було єдиним заробітком. Існували навіть цілі поселення сліпців, які жили при військових частинах, слідували за походами військових і оспівували подвиги народних героїв у різні періоди визвольної боротьби українського народу проти іноземного поневолення. Серед цих пісень: “Дума про Байду”, “Дума про Марусю Богуславку”, “Хмельницький і Барабаш”, “Дума про козака Голоту”. Думи інколи починалися зі слова “гей”, як звернення до маси слухачів. Мелодика дум нагадувала речитатив, розповідь із елементами імпровізації. Тому музична форма дум – вільна імпровізаційна, де музичний розмір часто був відсутній, темп – *rubato* (не постійно). Оповідання в думах ніколи не повторювалися буквально. Динаміка – різноманітна в залежності від гостроти змісту. Речитація виражалася повторенням одного звука. Лад – думний з підвищеними IV і VII ступенями. Ці хроматизми свідомо вживалися для передачі експресивності образів. Для драматизації змісту інколи вживалися зойки, навіть справжній плач. Мелодія прикрашалася трелями, форшлагами для зовнішньої краси. Серед таких дум – “Плач невільників”, де розповідалося про козаків, які потрапили до турецької неволі. До дум із ліричним текстом відносяться такі як “Думи мої”, “Взяв би я бандуру”. Серед відомих кобзарів, виконавців дум – Остап Вересай, Андрій Шут.

Отже, дума – жанр народнопісенної творчості, де у вільній імпровізаційній формі відображалися історичні події минулого.

2. Охарактеризувати засоби музичної виразності пісень козацької та чумацької лірики.

Козацькі та чумацькі пісні відносяться до пісень соціально-побутової лірики. Козацькі пісні виникли в період боротьби козаків із турками і татарами XIII–XIV ст. У них, зокрема, зображуються різні сторони козацького побуту. Пісні з історичним змістом розповідають про моєдих козаків, яких вабить новизна майбутніх подій, романтика військових походів та подвигів. Тому за характером – це бадьорі, енергійні пісні, ритм яких – чіткий, акцентований, нагадує швидкий біг коня, який на той час для козака був найкращим другом. Прикладом пісні є “Їхав козак на війноньку”. Лад таких пісень – часто мажоро-мінорний – перемінний, який відображає контрастність почуттів: мрію про волю, подвиг та прощання з рідними. Мелодія таких пісень – речитативно-декламаційна. Прикладом є пісня “Їхав козак за Дунай”. У козацьких побутових піснях багато життєвих подробиць про козацькі будні та мрії про рідних, коханих. Тому такі пісні звучать із відтінком суму, де мелодія нагадує спогад за рідним краєм, у повільному темпі, наспівно, на штрих *legato*, як кантілена, ніби співає душа. Прикладом є пісня “Сид на гору козак воду носить”. Розмір пісні – дводольний, мінорний лад гармонічного виду, що виражає страждання душі.

Чумацькі пісні також відображають моменти побуту, але вже візників, які їздили у Крим по рибу, сіль, прянощі. На їхньому шляху відбувалися незвичайні події. Допомогала в тяжку годину пісня. Чумацькі пісні відносяться до чоловічих співочих стилів. Чумацька пісенна лірика відображає почуття мрії про коханих, стосунки між чумаками, а також гумор, який спасав у чумацькому побуті. До таких пісень відносяться “Ой вже чумак дочумакувався”, яка побудована на контрасті двох фраз – бадьорої та журливої, де прослідковуються також і виховні моменти. Лад мажоро-мінорний, ритм чіткий, інколи моторний. Мелодика – пісенно-декламаційна. До чумацької лірики відноситься пісня “Над річкою бережком”, де також поєднуються моторний ритм та наспівність мелодії.

Отже, тематика козацько-чумацьких пісень різноманітна. Вона відображає історичні моменти визвольної боротьби українського народу, а також моменти побуту та спогадів за родиною.

3. Зробити музичний аналіз пісні “Вийшли в поле косарі”.

Пісня “Вийшли в поле косарі” відноситься до пісень трудового жанру. Пісня відображає період косовиці, а також образ молодих косарів, які завзято працюють. Тому характер пісні жвавий, бадьорий. Основний засіб виразності трудових пісень – ритм, який допомагає об’єднувати людей в єдиний колектив. Отже, ритм чіткий, дводольний, акцентований, з елементами пунктиру, що передає єдність при косовиці. Мелодія починається квартовим ходом, що нагадує заклик до праці. Темп помірний, динаміка – *f*, лад мажорний, що відповідає темпу і настрою косовиці. Кульмінація пісні припадає на слово “гей”, що підкреслює чіткість ритму. Музична форма пісні куплетна. Виконується вона чоловічим гуртом без інструментального супроводу.

Отже, засоби виразності в пісні відповідають її змісту про косовицю та бадьорості характеру з акцентацією на дводольний розмір.

МУЗИЧНІ ПРИКЛАДИ

**до контрольних робіт із предмета
“Українська музична література”**

Арія Богдана Хмельницького

з першої дії опери "Богдан Хмельницький"

К. Данькевич

Andante cantabile con fermezza ♩ = 72

First system of piano accompaniment, measures 1-4. The music is in bass clef with a common time signature. It features a steady eighth-note accompaniment in the left hand and chords in the right hand. Dynamics include piano (*p*) and mezzo-piano (*mp*).

Vocal line for the first system, measures 1-4. The melody is in bass clef with a common time signature, featuring a mix of eighth and quarter notes.

Так! То прав - да - гін - ців я по - слав. Та

Second system of piano accompaniment, measures 5-8. It includes a grand staff with treble and bass clefs. The right hand features sustained chords, while the left hand continues the eighth-note accompaniment. Dynamics include forte (*f*).

Vocal line for the second system, measures 5-8. The melody continues with eighth and quarter notes, including a triplet of eighth notes.

не на За - хід піш - ли по - слан - ці, та не на Віс - лу пі - шли по - слан -
Fiat

Third system of piano accompaniment, measures 9-11. It includes a grand staff with treble and bass clefs. The right hand has chords, and the left hand has a more active eighth-note accompaniment. Dynamics include *va* and *ff*.

Archi

Fourth system of piano accompaniment, measures 12-14. The music changes to a 2/4 time signature. It features a steady eighth-note accompaniment in the left hand and chords in the right hand. Dynamics include piano (*p*) and mezzo-piano (*mp*).

ці! А ве - де їх

Fifth system of piano accompaniment, measures 12-14. It includes a grand staff with treble and bass clefs. The right hand has chords, and the left hand has a steady eighth-note accompaniment. Dynamics include piano (*p*) and mezzo-piano (*mp*).

Ой чого ти, земле, молодіти стала

муз. Г. Верьовки
сл. народні

Moderato

Piano

f

S. A. *mf* - - - *f*

1. Ой чо-го ти, зем - ле, мо - ло-ді - ти ста - - - ла,

T. B.

mf *f*

S. A. 8

на - че та дів - чи - - - на в ок - са - мні у - бра - - - лась,

T. B. *f*

12

S.
A.

на - че та дів - чи - - - на в ок - са - мит у - бра - лась?

T.
B.

1. Ой чого ти, земле,
Молодіти стала,
Наче та дівчина
В оксамит убралась? 2 р.	5. Розгорнулись груди,
Вільно стало дихать,
Ми не знаєм горя,
Ми не бачим лиха. 2 р.
2. Роздалась ланами,
Розцвіла квітками,
Розрослась в колгоспах
Буйними хлібами. 2 р.	6. Через те ти, земле,
Молодіти стала,
Що рука трудящих
Тебе уквітчала. 2 р.
3. Сонце любо гріє.
Зорі краще сяють,
Люди молодіють –
Долю величають. 2 р.	7. Що ми всі веселі
І заможні стали,
Що життя прекрасне
Нам тепер настало! 2 р.
4. Ой чого ти, земле,
Молодіти стала?
Бо життя трудящих
Радісне настало. 2 р.	

Дует Карася і Одарки

Allegro

з опери "Запорожець за Дунаєм"

С. С. Гулак-Артемівський

3

f

Відкі - ля це ти з'я - вив - ся, де ти, і - ро-де, гу -

f p sf f p

ляв? Ба-чу, зно - ву десь на - пив-ся, зно-ву

sf f p sf

гро-ші про-пи - вав? Ти ж по - ї-хав не гу - ля - ти, де ж ти

sf f p sf

бе - сі-ду знай - шов? Хоч би со-вість мав ти, ка - те!

f p sf f

Но - чу - ва-ти не прий - шов!

Хоч би со - вість мав ти,

20

ка - те! Но - чу - ва-ти не прий - шов!

Ось пос-лухай, шовчи-

23

ни-лось...

Страх бе - ре ме-ней те - пер!

27

Ли-шень-ко та-ке зро - би-лось,

тро-хи, тро-хи я не

30

вмер!

За-не - ду-жав на до - ро-зі,

та й на - брався ж я бі -

33

На Верховині

Триптіх

Для скрипки і фортепіано

І. Колискова

Євген Станкович

Violino

Piano

rit. **1** *a tempo*

pp *pp* *mp* *mf* *p*

rit. **2** *a tempo*

Lead *Lead* *Lead* *Lead*

13

p

Ped.

15

3

mf

rit. *a tempo*

mp *molto espr.*

f *pp*⁵

mf *pp*

Ped.

18

rit. *a tempo*

pp

pp

pp *mp*

Ped.

Києве мій

муз. І. Шамо
сл. Д. Луценка

Andantino

mp *mf*

The first system of the musical score for 'Kyiv My'. It consists of two staves: a vocal line on top and a piano accompaniment on the bottom. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat), and the time signature is 6/8. The tempo is marked 'Andantino'. The first measure of the vocal line has a fermata over it. The piano accompaniment features a steady eighth-note bass line. Dynamics include *mp* (mezzo-piano) and *mf* (mezzo-forte).

5

mp

The second system of the musical score, starting at measure 5. It continues the vocal and piano parts from the first system. The piano accompaniment has a consistent eighth-note bass line. The dynamic is marked *mp*.

9 *mp dolce*

Гра - с мо-ре зе - ле - не, ти - хий день до - го - ра.

9 *p*

The third system of the musical score, starting at measure 9. It includes the vocal line with the lyrics 'Гра - с мо-ре зе - ле - не, ти - хий день до - го - ра.' and the piano accompaniment. The piano accompaniment has a steady eighth-note bass line. Dynamics include *mp dolce* (mezzo-piano dolce) for the vocal line and *p* (piano) for the piano accompaniment.

13

До - ро-ги-ми для ме - не ста - ли схи-ли Дніп - ра.

13 *mp*

The fourth system of the musical score, starting at measure 13. It includes the vocal line with the lyrics 'До - ро-ги-ми для ме - не ста - ли схи-ли Дніп - ра.' and the piano accompaniment. The piano accompaniment has a steady eighth-note bass line. The dynamic is marked *mp*.

17

Де ко - ли - шуть - ся ві - ти за - ко - ха - них мрій.

17

21

Як те - бе не лю - би - ти, Ки - є - ве мій.

21

tr

Ossia Для 3 - го куплета

25

mf

Ве - чо - рів ок - са - ми - ти, мов шас - тя при - бій.

25

mf

Де ко - ли - шуть - ся ві - ти за - ко - ха - них мрій.

25

mf

29

tr

Як те - бе не лю - би - ти, Ки - - - є - ве

29

tr

Ой дзвони дзвонять

Обробка української народної пісні
з циклу "Сонечко"

Л. М. Ревуцький

The first system of the score is a piano introduction. It consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The treble staff begins with a forte (*f*) dynamic and features a series of chords with accents, moving through various keys. The bass staff provides a harmonic foundation with sustained chords and some melodic movement.

The second system includes a vocal line and piano accompaniment. The vocal line starts at measure 8 with a forte (*f*) dynamic. The lyrics are: "Ой дзвони дзвонять, хор-ти вовка го-нять". The piano accompaniment continues with chords and some melodic fragments in both staves.

The third system continues the vocal and piano accompaniment. The vocal line starts at measure 13 with the lyrics: "по-бо-ло-тах, о-че-ре-тах, де лю-ди не хо-дять!". The piano accompaniment features a more active melodic line in the treble staff and a steady bass line. The system concludes with a forte (*sf*) dynamic and a final chord. There are some markings at the end of the system, including "8va" and "8ub".

Навчальне видання

НАПИСАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ З ПРЕДМЕТА
“УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА ЛІТЕРАТУРА”
Методичні рекомендації
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації.

Укладач Л. А. Макарова

Формат 60×84/8. Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 4,18. Наклад 100 прим.

Видавництво “Фірма “ІНКОС”
14116, м. Київ, вул. Маршала Рибалка, 10/8;
Тел./факс: (044) 206–47–29, 206–47–21
E-mail: inkos@carrier.kiev.ua,
inkos@ln.kiev.ua

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів
видавничої продукції № 2006 від 04.11.2004 р.